

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี

ยุทธศาสตร์ ชาติ เพื่อเอาชนะ ความ ยากจน

จัดทำโดย

สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา และ สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติ

เพื่อเอาชนะความยากจน

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี

สิงหาคม 2545

จัดพิมพ์โดย

สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา และ สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม

สารบัญ

๑. ความมุ่งมั่นแห่งชาติที่จะเอาชนะความยากจน	๑
๒. ปัญหาเชิงโครงสร้าง	๓
๓. กระบวนทรรศน์ใหม่ในการทำงาน แก้ความยากจน	๖
๔. พระเจดีย์ต้องสร้างจากฐาน : ทิศทางใหม่ของการพัฒนาเพื่อเอาชนะความยากจน	๕
๕. หลัก ๔ ประการที่ทำให้หายจน	๑๒
๑. องค์การชุมชนและวิสาหกิจชุมชน	๑๓
๒. สิทธิของชุมชนในการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน และสิทธิในการทำมาหากิน	๑๔
๓. เชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนกับเศรษฐกิจมหภาคอย่างเกื้อกูลกัน	๑๕
๔. การป้องกันการเอาเปรียบจากต่างชาติ	๑๖
๖. ยุทธศาสตร์หลัก ๔ ประการในการเอาชนะความยากจน	๑๗

๑. ยุทธศาสตร์พัฒนีกำลังฟุ้งป่าส่งเสริม ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน	๑๘
๒. ยุทธศาสตร์รับรองสิทธิชุมชนในการ จัดการทรัพยากรและในการทำมาหากิน	๑๙
๓. ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจมหภาค เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น	๒๐
๔. ยุทธศาสตร์รักษาคุณภาพของประเทศ ในกระแสโลกาภิวัตน์	๒๑
๗. ยุทธศาสตร์สนับสนุน ๘ ประการ	๒๓
(๑) การสนับสนุนทางเทคโนโลยี	๒๔
(๒) การสื่อสารเพื่อชุมชนท้องถิ่น	๒๕
(๓) ปรับการทำงานของระบบราชการ	๒๖
(๔) วิทยาการกระบวนการ	๒๗
(๕) ปรับการศึกษาเพื่อแก้ความทุกข์ยาก ของคนทั้งแผ่นดิน	๒๘
(๖) ปฏิรูปกฎหมายเพื่อคนจน	๒๙
(๗) ศาสนธรรมกับการแก้ความยากจน	๓๐

(๘) ยุทธศาสตร์การวิจัย เพื่อเอาชนะความยากจน	๓๑
๘. การจัดองค์กรบริหารยุทธศาสตร์ เอาชนะความยากจน	๓๓
(๑) คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเอาชนะความยากจน	๓๔
(๒) สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเอาชนะความยากจน	๓๔
(๓) สถาบันยุทธศาสตร์แก้ปัญหาความยากจน	๓๕
(๔) สถาบันยุทธศาสตร์และนโยบายชาติ	๓๖
(๕) กองทุนนวัตกรรมทางสังคม	๓๖
๙. กระบวนการทางสังคมเพื่อเอาชนะ ความยากจน	๓๘
๑. การสื่อสาร	๓๙
๒. ประชาคมจังหวัด	๔๐
๓. การประชุมภาคีแก้ปัญหาความยากจน	๔๐
๔. สมัชชาแก้ปัญหาความยากจน	๔๐
๑๐. กำฝักฝิ่นกับเพื่อนคนไทย	๔๒

๑

ความมุ่งมั่น
แห่งชาติ
ที่จะเอาชนะ
ความยากจน

ความยากจนก่อให้เกิดความทุกข์ยากแก่ผู้คนทั้งแผ่นดิน และเชื่อมโยงกับปัญหาอื่นๆ เช่น ความอยุติธรรมในสังคม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโสเภณี ยาเสพติด โรคเอดส์ การใช้ทรัพยากรอย่างไม่เป็นธรรมและยั่งยืน ระบบการศึกษา ระบบกฎหมาย การเสียเปรียบต่างชาติ เป็นต้น

ถ้าแก้ความยากจนได้ก็จะแก้ปัญหาอื่นๆ พร้อมกันไป เกือบหมดทุกอย่าง

การเอาชนะความยากจนจึงเป็นวาระแห่งชาติ ที่สังคม ทั้งสังคมควรจะเข้ามาร่วมกันเคลื่อนไหวเพื่อแก้ไขให้ได้

ควรมีสัมัชชาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนทั้งในระดับ จังหวัด ระดับภาค และระดับชาติ เพื่อเคลื่อนไหวสังคมเข้ามามีส่วนร่วม

นายกรัฐมนตรีควรร่วมกับสังคม ประกาศยุทธศาสตร์ ชาติเพื่อเอาชนะความยากจน

๑
ความมุ่งมั่น
แห่งชาติ
ที่จะเอาชนะ
ความยากจน

๒

ปัญหา

เชิงโครงสร้าง

ที่แก้ปัญหาคความยากจนไม่ได้เพราะความเข้าใจผิด หรือ
การใช้ความไม่จริง

การจะทำอะไรให้สำเร็จต้องใช้ความจริง

ที่แล้วเรามักคิดว่าความยากจนเกิดจาก “ปัญหาของ
คนจน” ดังที่พูดกันว่า “โง่-จน-เจ็บ”

เพราะโง่จึงจนและเจ็บ เพราะจนจึงโง่และเจ็บ และเพราะ
เจ็บจึงโง่และจน

เมื่อปัญหาอยู่ที่คนจน ก็มุ่งแก้ที่คนจน แต่ไม่ประสบ
ความสำเร็จ เพราะความจริงความยากจนเป็นปัญหาเชิง
โครงสร้าง

“โครงสร้างที่ทำให้โง่จน” ทำให้คนจนจน และไม่หาย
จน เช่น

โครงสร้างทางตรรกะเกี่ยวกับคนจน

โครงสร้างทางแนวทางการพัฒนา

โครงสร้างทางกฎหมาย

โครงสร้างทางการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเงิน

โครงสร้างทางการศึกษา

๒

ปัญหาเชิง

โครงสร้าง

โครงสร้างทางการสื่อสาร

โครงสร้างอำนาจรัฐ

และโครงสร้างทางการเมืองเปรียบจากต่างชาติ

ต้องทำความเข้าใจว่ามีโครงสร้างอะไรบ้างที่ทำให้คนจน
อับจน และแก้ไขโครงสร้างเหล่านั้นอย่างจริงจัง สกว.(สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย) ควรเข้ามาทำงานเรื่องนี้อย่างเร่งด่วน

๓

กระบวนการทัศนใหม่
ในการทำงาน
แก้ความยากจน

กระบวนทรรศน์เก่า คือ นิยามความยากจนที่เงินหรือรายได้ แล้วไปวัดเส้นแบ่งความยากจน(Poverty Line) ซึ่งเป็นการมองแบบแยกส่วน ทำให้เข้าใจผิด และก่อความยุ่งยากในการปฏิบัติ ในยุทธศาสตร์เอาชนะความยากจนไม่ควรใช้วิธีนี้

ความไม่ยากจนหรือความอยู่ดีมีสุขคือ การมีชุมชนเข้มแข็ง การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเศรษฐกิจพอเพียง และยั่งยืน การมีวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตร่วมกันอันสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม การมีศาสนาธรรม

ถ้ามีทั้งหมดถือว่ารุ่มรวยหรือไม่จน เพราะมีทั้งทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางศาสนาธรรม อันเป็นฐานของชีวิตและชุมชนที่ทำให้เกิดคุณภาพ ความมั่นคง และความยั่งยืน

ถ้าเอาเงินเป็นตัวตั้ง จะทำลายทุนอื่นๆ ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ขาดคุณภาพ ขาดความมั่นคง และขาดความยั่งยืนเงินแปรผันอย่างรวดเร็วและขโมยกันได้ง่าย

เป้าหมายของการพัฒนาควรเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง ไม่ใช่ปัจเจกบุคคล โดยมุ่งให้เกิด

- ชุมชนอยู่ดีมีสุข (Healthy Community)

- เมืองน่าอยู่ (Healthy City)

ทุกพื้นที่ทั้งประเทศ ถ้าทุกชุมชนทั้งในชนบทและในเมืองเป็นชุมชนอยู่ดีมีสุข และเมืองทุกเมืองเป็นเมืองน่าอยู่ ก็หมายถึงหายจนทั้งประเทศ เพราะการที่ชุมชนจะอยู่ดีมีสุข และเมืองจะเป็นเมืองน่าอยู่ต้องมีเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่งแวดล้อมดี มีสังคมดี มีความเจริญทางจิตใจ

ชุมชนเข้มแข็งและเมืองน่าอยู่จะต้องสามารถจัดให้มีความยุติธรรม มีระบบสวัสดิการ ป้องกัน และแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เช่น ยาเสพติด และโรคเอดส์

๓

กระบวนการ
ทรรศน์ใหม่
ในการทำงาน
แก้ความ
ยากจน

ยุทธศาสตร์เอาชนะความยากจนจึงไม่ควรเน้นการนิยามความยากจนแบบเก่าๆ แต่ควรนิยามชุมชนเข้มแข็ง และเมืองน่าอยู่ แล้วใช้ชุมชนเข้มแข็งและเมืองน่าอยู่เป็นเป้าหมายที่จะทำให้เกิดขึ้นให้ได้ดีที่สุดทั่วประเทศ

๔

พระเจดีย์
ต้องสร้างจาก
ฐาน : ทิศทางใหม่
ของการพัฒนา
เพื่อเอาชนะ
ความยากจน

พระเจดีย์ต้องสร้างจากฐาน ถิ่นใด
สังคมก็เช่นเดียวกัน
ถ้าฐานล่างของสังคมแข็งแรง
สังคมข้างบนก็เติบโตได้มาก และมันคงยั่งยืน
แนวทางการพัฒนาที่ผ่านมา มุ่งสร้างความมั่งคั่งให้
ส่วนบน โดยหวังว่ามันจะกระเด็นลง (Trickle Down) ไป
ข้างล่าง

วิธี “กระเด็นลง” ใช้ไม่ได้ผล เพราะปรากฏว่าข้างบน
ไปบ่อนทำลายข้างล่างให้อ่อนแอลงทุก ๆ ทาง
เมื่อฐานล่างอ่อนแอ สังคมทั้งสังคมจึงพังลง นั่นคือ
วิกฤตการณ์ทุกทางที่เกิดขึ้น ทั้งสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม
วัฒนธรรม และจิตใจ

๔
พระเจดีย์ต้อง
สร้างจากฐาน:
ทิศทางใหม่
ของการ
พัฒนาเพื่อ
เอาชนะความ
ยากจน

ทิศทางใหม่ของการพัฒนาเพื่อเอาชนะความยากจน
ต้องสร้างความเข้มแข็งที่ฐานล่างของสังคม
ฐานล่างของสังคมคือชุมชนท้องถิ่น
ถ้าทุกตำบลหายจน ฐานอำนาจก็จะใหญ่มาก เศรษฐกิจ
ข้างบนจะดีและมันคง
รัฐบาลมีแนวทางที่ชัดเจนขึ้นในเรื่องความเข้มแข็งของ
ฐานล่างสังคม แต่จะเอาเงินลงไปอย่างเดียวไม่พอ ต่อไปไม่

ต้องเอาเงินลงไปอีกแล้ว

แต่ต้องการการจัดการ ให้ระบบทั้งหมดไปสนับสนุน
ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นอย่างถูกต้อง

๕

หลัก ๔ ประการ
ที่ทำให้หายจน

ต้องเข้าใจหลัก ๔ ประการที่ทำให้หายจน จะได้ไม่เปะปะ
และรวมพลังพุ่งเป้าได้ถูกต้อง หลัก ๔ ประการนั้น คือ

๑. องค์การชุมชนและวิสาหกิจชุมชน
๒. สิทธิของชุมชนในการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรม
และยั่งยืน และสิทธิในการทำมาหากิน
๓. เชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนกับเศรษฐกิจมหภาคอย่าง
เกื้อกูลกัน
๔. การป้องกันการเอาเปรียบจากต่างชาติ

อันขยายความโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

๑. องค์การชุมชนและวิสาหกิจชุมชน

ชุมชนที่เข้มแข็งและทำวิสาหกิจชุมชนได้จะหาย
จน ชุมชนเข้มแข็งเกิดจากการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำของคนใน
ชุมชน สามารถวิเคราะห์รายจ่ายและรายรับของชุมชน ปรับ
พฤติกรรมการใช้จ่ายให้รายรับรายจ่ายได้ดุล วิเคราะห์และสร้าง
ความสามารถในการประกอบวิสาหกิจชุมชนนานาชนิด ทั้ง
เกษตรกรรม หัตถกรรม อุตสาหกรรมชุมชน การค้าขาย ที่
เคยทำอยู่อย่างเดียว เช่นปลูกข้าว ปลูกปอ ปลูกมันสำปะหลัง

ปลูกอ้อย ปลูกยาง ก็กลายเป็นทำได้อย่างหลากหลาย ๖๐-๗๐
อย่าง

ชุมชนที่ประกอบวิสาหกิจชุมชนได้จะเข้มแข็ง
ปราดเปรียว สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง และรักษา
คุณภาพของตนเองไว้ได้

๒. สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรอย่าง เป็นธรรมและยั่งยืน และสิทธิในการทำมา หากิน

ในธรรมชาติแต่โบราณชุมชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
ในการดำรงชีพ เศรษฐกิจพอเพียงกับการมีทรัพยากรธรรมชาติ
ไปด้วยกัน นี่เป็นสิทธิโดยธรรมชาติของชุมชน ต่อมารัฐไปริบ
สิทธินี้ไปจากชุมชน แล้วไปจัดการการใช้อย่างไม่เป็นธรรมและ
ยั่งยืน เป็นต้นเหตุของความยากจน และความขัดแย้ง ที่ถ้าไม่
แก้ไขจะนำไปสู่ความรุนแรงในบ้านเมือง

รัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๔๐ มีบัญญัติ เรื่องสิทธิชุมชน
ในการจัดการทรัพยากร ในขณะที่รัฐธรรมนูญต่างประเทศไม่มี
ควรริบทำความเข้าใจในสภาพความเป็นจริงของไทย
อย่าตามอย่างวิชาการฝรั่งอย่างไม่ลืมหูลืมตา แล้วบริหารจัดการ

เรื่องนี้ให้เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญโดยเร็วจะแก้ความยากจนได้
หนึ่งรัฐพึงค้ำสิทธิในการทำมาหากินที่ชุมชนเคยมี
แต่รัฐไปริบมาทำเองหรือไปให้รายใหญ่หรือปล่อยให้รายใหญ่
มาทำลายรายเล็ก เช่น การทำเหล้าพื้นบ้าน การทำเกษตรผสม
ผสาน การค้าปลีก

รัฐพึงปกป้องคุ้มครองการค้ารายย่อยของชุมชน
ท้องถิ่น ถ้าชุมชนมีสิทธิในการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและ
ในการทำมาหากินก็จะไม่ยากจน

๓. เชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนกับ

เศรษฐกิจมหภาคอย่างเกื้อกูลกัน

ที่แล้วมาเศรษฐกิจมหภาคไปทำลายเศรษฐกิจชุมชน
ซึ่งเท่ากับทำลายฐานล่างของสังคม ทำให้สังคมทั้งหมดพัง
ทะลาย เศรษฐกิจ มหภาคควรหนุนให้เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง
ชุมชนจะไม่เก่งในเรื่องการตลาดและการส่งออก แต่เศรษฐกิจ
มหภาคจะเก่งในเรื่องนี้

เมื่อเศรษฐกิจชุมชนเชื่อมโยงกับการตลาดและการ
ส่งออกอย่างถูกต้อง เศรษฐกิจชุมชนจะเข้มแข็งยิ่งขึ้น และ
เศรษฐกิจมหภาคที่เชื่อมโยงกับฐานชุมชนก็จะสร้างสรรค์ มั่นคง

และยั่งยืน เศรษฐกิจทั้งหมดจะเป็นเศรษฐกิจดุลยภาพ ทำให้
หายจนทั้งในชนบทและในเมือง

๔. การป้องกันการเอาเปรียบจากต่างชาติ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทุนข้ามชาติดกดขี่ให้ทุกอย่าง
ต้องเปิดเสรีหมด ทุนข้ามชาติที่มีพลังสูงกว่าทุกๆ ทาง กำลัง
คืบหน้าเข้ามายึดครองธนาคาร ยึดครองอุตสาหกรรม ยึดครอง
การค้าปลีก และกำลังจะไปแย่งชิงฐานทรัพยากร

ถ้าทุนต่างชาติรุกเข้ามายึดครองทั้งธนาคาร อุตสาหกรรม
การค้าปลีก และฐานทรัพยากร เราจะเสียอธิปไตยทาง
เศรษฐกิจ ไม่สามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้ ทำให้
ประเทศไทยสิ้นเนื้อประดาตัว แบบประเทศอาร์เจนตินา

ฉะนั้นเราต้องมียุทธศาสตร์ชาติที่หยุดยั้งการสูญเสีย
อธิปไตยทางเศรษฐกิจ ให้ประเทศไทยสัมพันธ์กับโลกาภิวัตน์
อย่างได้ดุลยภาพและสร้างสรรค์

ในการเอาชนะความยากจน ต้องดำเนินการตามยุทธ-
ศาสตร์หลัก ๔ ประการนี้ไปพร้อมๆ กัน และยุทธศาสตร์
สนับสนุนอีก ๘ ประการ เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์หลัก

๖

ยุทธศาสตร์หลัก
๔ ประการ
ในการเอาชนะ
ความยากจน

และยั่งยืน เศรษฐกิจทั้งหมดจะเป็นเศรษฐกิจดุลยภาพ ทำให้
หายจนทั้งในชนบทและในเมือง

๔. การป้องกันการเอาเปรียบจากต่างชาติ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทุนข้ามชาติดกดดันให้ทุกอย่าง
ต้องเปิดเสรีหมด ทุนข้ามชาติที่มีพลังสูงกว่าทุกๆ ทาง กำลัง
คืบหน้าเข้ามายึดครองธนาคาร ยึดครองอุตสาหกรรม ยึดครอง
การค้าปลีก และกำลังจะไปแย่งชิงฐานทรัพยากร

ถ้าทุนต่างชาติรุกเข้ามายึดครองทั้งธนาคาร อุตสาหกรรม
การค้าปลีก และฐานทรัพยากร เราจะเสียอธิปไตยทาง
เศรษฐกิจ ไม่สามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้ ทำให้
ประเทศไทยสิ้นเนื้อประดาตัว แบบประเทศอาร์เจนตินา

ฉะนั้นเราต้องมียุทธศาสตร์ชาติที่หยุดยั้งการสูญเสีย
อธิปไตยทางเศรษฐกิจ ให้ประเทศไทยสัมพันธ์กับโลกาภิวัตน์
อย่างได้ดุลยภาพและสร้างสรรค์

ในการเอาชนะความยากจน ต้องดำเนินการตามยุทธ-
ศาสตร์หลัก ๔ ประการนี้ไปพร้อมๆ กัน และยุทธศาสตร์
สนับสนุนอีก ๘ ประการ เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์หลัก

๖

ยุทธศาสตร์หลัก
๔ ประการ
ในการเอาชนะ
ความยากจน

ยุทธศาสตร์หลักเอาชนะความยากจน ๔ ประการ
ประกอบด้วย

๑. ยุทธศาสตร์ผนึกกำลังพุ่งเป้าส่งเสริม
ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน

ขณะนี้ มีหน่วยงานหลากหลาย ทั้งของรัฐและ
เอกชนที่ทำงานส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนใน
ลักษณะต่างๆ กัน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริม
สหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)
กองทุนเพื่อสังคม(SIF) ธนาคารออมสิน กองทุนหมู่บ้าน
(หมู่บ้านละ ๑ ล้านบาท) การอุดหนุนตำบลละ ๑ ล้านบาท
โครงการบัณฑิตอาสา ๗๐,๐๐๐ คน มูลนิธิหมู่บ้าน ธนาคาร
หมู่บ้าน สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สหกรณ์เครดิตยูเนียน
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) กองทุนชุมชนที่ชาวบ้าน
ทำกันเอง ฯลฯ

หน่วยงานเหล่านี้ยังต่างคนต่างทำ ยังไม่ผนึกกำลังและ
พุ่งเป้าเดียวกัน ทำให้ไม่มีพลัง แสงกำลังอ่อนๆ ถ้าเอาคลื่นมา
รวมให้เป็นคลื่นเดียวกันจะเป็นแสงเลเซอร์ มีพลังทะลุทะลวง

ยุทธศาสตร์นี้อาจเรียกว่ายุทธศาสตร์แสงเลเซอร์ใน

๖
ยุทธศาสตร์
หลัก ๔
ประการในการ
เอาชนะความ
ยากจน

การส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน

ในการนี้จำเป็นต้องมีการวิจัยให้รู้หมดว่ามีหน่วยงานอะไรบ้างที่ทำงานในเรื่องนี้ มีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร จะจัดให้ร่วมมือกันได้อย่างไร ให้มีการทำงานส่งเสริมองค์กรชุมชนให้เต็มพื้นที่ ให้สามารถทำวิสาหกิจชุมชนและแก้ความยากจนให้ได้ทุกชุมชน ทั้งในชนบทและในเมือง ภายใน ๕ ปี

ควรมีผู้มีความสามารถรับผิดชอบในการบริหารยุทธศาสตร์นี้ให้เกิดผลโดยมีเป้าหมายขอบเขตทั้งประเทศ และในระยะเวลาดำเนินการ ประคองเป็นแม่ทัพที่สามารถระดมสรรพกำลังทั้งปวง เพื่อเอาชนะศึก

ผู้บริหารนี้ควรมีองค์กรหนุนหลังที่เป็นอิสระ สามารถเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ทรัพยากรภาครัฐ และได้รับมอบอำนาจจาก “คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเอาชนะความยากจน” อันมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานให้สามารถประสานงานภาครัฐได้

๒. ยุทธศาสตร์รับรองสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรและในการทำมาหากิน

ถ้าชุมชนมีสิทธิในการจัดการการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน และในการทำมาหากิน ก็จะไม่จน จึงต้องกำหนดยุทธศาสตร์รับรองสิทธิชุมชน เวียงนี้ทำได้ยากเพราะวัฒนธรรมและโครงสร้างอำนาจ

ควรมี “สถาบันยุทธศาสตร์รับรองสิทธิชุมชน” อันเป็นองค์กรอิสระที่รัฐสนับสนุนเงินโยกย้ายและงบประมาณทำงานเต็มเวลาทั้งทางวิชาการ และการเคลื่อนไหวสังคมที่ประกอบด้วยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมเรียนรู้ และร่วมผลักดันการรับรองสิทธิชุมชน

๓. ยุทธศาสตร์เสริมธุรกิจมหภาค เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

เนื่องจากทิศทางใหม่ในการพัฒนาประเทศคือ การสร้างความเข้มแข็งของฐานล่างของสังคม คือชุมชนท้องถิ่น งานทุกชนิดควรหันมาทำตามทิศทางใหม่นี้ เสริมธุรกิจมหภาคต้องเข้ามาเชื่อมโยงกับเสริมธุรกิจชุมชนท้องถิ่น

“คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเอาชนะความยากจน” อันมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานจะต้องบริหาร

พุทธศาสนา

ฉะนั้นในกรรมการคณะนี้ควรมีผู้เชี่ยวชาญในระบบเศรษฐกิจมหภาคที่เข้าใจและมีใจให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเป็นกรรมการร่วมอยู่ด้วย และมีผู้บริหารพุทธศาสน์อย่างเข้มแข็ง อาจให้มีการตั้งบริษัทสังคมเพื่อการตลาดและการส่งออกเป็นเครื่องมือทำการเชื่อมโยงสินค้าชุมชนกับการตลาดและการส่งออก

๔. พุทธศาสน์รักษาคุณภาพ ของประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์

กระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้ามาแข่งชิงทางเศรษฐกิจนั้นรุนแรงมาก และยากต่อการแก้ไข ต้องมี “สถาบันพุทธศาสน์และนโยบายชาติ” อันเป็นองค์กรอิสระที่รัฐบาลสนับสนุนเจตนโยบายและงบประมาณ ที่สามารถระดมสรรพกำลังทางความรู้และทางสังคมเข้ามาต่อสู้อย่างเข้มแข็ง

สถาบันพุทธศาสน์นี้ต้องสามารถประเมินสถานการณ์โลกและสถานการณ์ประเทศไทยอย่างละเอียดนำมาสังเคราะห์ไปสู่พุทธศาสน์และนโยบายชาติ นำไปสู่การเรียนรู้

ร่วมกันทั้งภาคประชาชนและภาครัฐ เพื่อรวมกันเป็นพลัง
ประชารัฐ ที่จะต่อสู้ในการรักษาอธิปไตยทางเศรษฐกิจให้จงได้

“สถาบันยุทธศาสตร์ชาติ” นี้ต้องได้ “สมองสูงสุด” ของ
ประเทศเข้ามาช่วยทำ และสามารถเคลื่อนไหวเอาคนเก่งๆ ทั้ง
ในประเทศและต่างประเทศเข้ามาช่วยกันทำงานได้อย่างแข็งขัน
เช่นสามารถเชื้อเชิญนักวิชาการต่างประเทศที่เก่งๆ และเข้าใจ
Double Standard ของระบบเศรษฐกิจยักษ์ใหญ่ข้ามชาติ
สามารถนั่งเครื่องบินไทยฟรีเข้ามาร่วมสร้างความรู้ความเข้าใจ
กับคนไทย และเป็นพลังในการเคลื่อนไหว “ประชารัฐ”
ในยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรักษาสมดุลของประเทศในกระแส
โลกาภิวัตน์อันเชี่ยวกราก

๖

ยุทธศาสตร์
หลัก ๔
ประการในการ
เอาชนะความ
ยากจน

ถ้าได้กำหนดและมีเครื่องมือบริหารยุทธศาสตร์หลักทั้ง ๔
ประการนี้ให้ได้ผล ทุกชุมชนทั้งในชนบทและในเมืองจะหายจน
และมีภูมิคุ้มกันตัวเองจากปัญหาสังคมนานาชนิด เช่นความ
เสื่อมเสียทางศีลธรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์

แต่ควรมียุทธศาสตร์สนับสนุนยุทธศาสตร์หลักอีก ๘
ประการ ดังต่อไปนี้

๗

ยุทธศาสตร์
สนับสนุน
๘ ประการ

เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์หลัก ๕ ประการในการ
เอาชนะความยากจน ควรมียุทธศาสตร์สนับสนุน ๘ ประการ
ดังต่อไปนี้

(๑) การสนับสนุนทางเทคโนโลยี

ในการประกอบอาชีพของชุมชนท้องถิ่น จะมีความต้องการเทคโนโลยีที่เหมาะสมเป็นอันมาก เทคโนโลยีเหล่านี้มีอยู่ในมหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ สถาบันราชมนฑล วิทยาลัย กรมกองต่างๆ และกองทัพ เป็นต้น แต่ขาดการจัดการที่จะนำเทคโนโลยีไปใช้อย่างเหมาะสม

เช่น การเก็บผักผลไม้ให้นานเพื่อการตลาด และการส่งออก การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ใช้เทคโนโลยีแปรรูปอาหารและเกิดรูปแบบใหม่ๆ ที่เหมาะกับผู้บริโภคต่างต่างวัฒนธรรม การพัฒนาเครื่องดื่มน้ำโคลนบำบัดน้ำให้เลื่องชื่อ ชุมชนควรจะได้รับบริการฝึกอบรมในวิชาช่างทุกชนิดอย่างเต็มที่ เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ ช่างโทรทัศน์ ช่างจักรเย็บผ้า ช่างมอเตอร์ไซค์ ช่างรถยนต์ ช่างถนน ช่างสะพาน เป็นต้น

ถ้าถามว่าเสียในชุมชนใด มีช่างซ่อมและดูแลความ

ปลอดภัยให้เสร็จ เมื่อทุกชุมชนมีส่วนแบ่งรายได้และรับรองความปลอดภัยของผู้ผ่านมาหรือท่องเที่ยว ความปลอดภัยจะได้มีทุกหย่อมหญ้า การซ่อมสร้างถนนและสะพานในชุมชนใด ชุมชนนั้นเป็นผู้ทำ และมีส่วนแบ่งรายได้ด้วยการคืนสิทธิการทำมาหากินให้ชุมชน ดังกล่าวในยุทธศาสตร์หลักข้อ ๒ และการส่งเสริมฝีมือในการทำมาหากิน และการปกป้องคุ้มครองธุรกิจรายย่อย ชุมชนท้องถิ่นจะหายจน

ต้องมีผู้ที่เหมาะสมรับผิดชอบในการจัดการเรื่องเทคโนโลยีกับชุมชนอย่างจริงจังแบบปฏิเวช (results oriented) คือ ให้เกิดผลจริงๆ

(๒) การสื่อสารเพื่อชุมชนท้องถิ่น

ต้องมีการจัดการให้การสื่อสารทุกชนิดเช่น วิทยุ และโทรทัศน์ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด

ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านที่ดีๆ เก่งๆ มีมาก เขาควรจะมาพูดทางวิทยุและสนทนาทางโทรทัศน์เป็นประจำ มีการเอากิจกรรมอันสร้างสรรค์ของชาวบ้านมาแสดง จะทำให้เกิดการปลดปล่อยศักยภาพของชาวบ้าน

ควรมีวิद्यุชุมชนที่ชาวบ้านใช้สื่อสารกันเองและ
กับสาธารณะ ชุมชนมีและสามารถใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม
เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำธุรกิจของชุมชน

ถ้ามีการสื่อสารเพื่อชุมชนท้องถิ่นอย่างเหมาะสม
จะเป็นปัจจัยสำคัญที่เพิ่มศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ที่มี
ความสำคัญในการเอาชนะความยากจน

รัฐบาลจะต้องทำเรื่องนี้ให้ได้ ควรมีผู้ที่เหมาะสม
ทำหน้าที่จัดการเชื่อมนโยบาย - ความรู้ - สังคม ให้ชุมชน
ท้องถิ่นมีสิทธิในการเข้าถึงการใช้การสื่อสารของรัฐให้พ้นจาก
ความยากจน

๓

ยุทธศาสตร์
สนับสนุน ๘
ประการ

(๓) ปรับการทำงานของระบบราชการ

ระบบราชการมีทรัพยากรมหาศาล เกินพอที่จะแก้
ความยากจนทั่วประเทศ แต่ความที่เป็นองค์กรอำนาจ และ
การทำงานโดยเอากรมเป็นตัวตั้ง หรือกรมมาธิปไตย ทำให้แก้
ความยากจนไม่ได้

ควรจะปรับการทำงานจากกรมมาธิปไตยเป็น
ชุมชนาธิปไตย คือ เอาชุมชนเป็นตัวตั้ง กรมเป็นผู้ไป สนับสนุน

สนับสนุนความคิดริเริ่มของชุมชน ไม่ใช่ไปบงการตามอำนาจ
ของกรม

หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ไม่ใช่ต่างคนต่างทำตาม
กรมของตน แต่ต้องละเลยความเป็นกรมของตน ชี้ดหลัก “พื้นที่
- การกิจ - ความร่วมมือ” (AFP= Area - Function -
Participation)

การนี้ถ้าทำได้จะปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำงาน
ของระบบราชการในท้องถิ่น และเป็นปัจจัยสำคัญในการ
เอาชนะความยากจน แต่ทำยากมากเพราะติดในความเคยชิน
การงบประมาณและกฎหมาย ซึ่งต้องการการแก้ไขทั้งทาง
นโยบาย ทางกฎหมาย และทางการบริหารสั่งการ

รัฐบาลต้องทำเรื่องนี้ให้ได้และมีผู้รับผิดชอบ
ทำงานในเรื่องนี้อย่างเต็มเวลา และเชื่อมโยงกับอำนาจของ
นายกรัฐมนตรี

(๔) วิทยาการกระบวนการ

เพราะ ความยากจนเป็นปัญหาที่ซับซ้อน แก้ไข
ไม่ได้ด้วยการใช้อำนาจ แต่ต้องใช้การรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ หรือ

ร่วมเรียนรู้ในการปฏิบัติ (interactive learning through action) ของทุกฝ่ายและทุกระดับ

แต่ วัฒนธรรมอำนาจและโครงสร้างเชิงอำนาจ ทำให้คนทั้งหลายไม่คุ้นเคยกับ “กระบวนการสนับสนุนใหม่” ในการพัฒนา และขาดทักษะในการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ

จึง ต้องการวิทยาการกระบวนการจำนวนมากทั้งแผ่นดินที่เชี่ยวชาญในการส่งเสริมกระบวนการร่วมตัวร่วมคิดร่วมทำ ถ้ามีการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำทั้งแผ่นดิน คือ ในทุกพื้นที่ ในทุกองค์กร และในทุกเรื่อง จะเกิดพลังแผ่นดินหรือภูมิพละที่เอาชนะความยากจน และเอาชนะปัญหาอื่นๆ ทุกเรื่อง

๗

ยุทธศาสตร์
สนับสนุน ๘
ประการ

มีผู้ทำหน้าที่วิทยาการกระบวนการอยู่บ้าง แต่ยังไม่มากพอและยังไม่เป็นระบบ รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีระบบการพัฒนาวิทยาการกระบวนการอย่างมีประสิทธิภาพ อาจมี “วิทยาลัยวิทยาการกระบวนการ” เพื่อการนี้

(๕) ปรับการศึกษาเพื่อแก้ความทุกข์ยาก
ของคนทั้งแผ่นดิน

การศึกษาเป็นระบบที่ใหญ่มาก ควรจะเป็นระบบ
ปัญญาที่แก้ปัญหามานานาชนิดได้ แต่ระบบการศึกษาในปัจจุบัน
เป็น “ระบบการศึกษานอกสังคม” มากกว่าในสังคม คือ ลอยตัว
ไม่รู้ร้อนรุ่มหนาวกับสังคม ไม่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับสังคม ไม่ร่วม
แก้ปัญหาก็เป็นการศึกษาที่อ่อนแอทางสติปัญญา ไม่ช่วยแก้
ปัญหาความยากจน

โดยที่สิ่งที่เรียกว่า “ปฏิรูปการศึกษา” ในปัจจุบัน
มัวเสียเวลาและถูกทำให้เป็นการต่อสู้ทางการเมือง ไม่สามารถ
ฝากความหวังว่าจะทำให้เกิดการศึกษาเพื่อแก้ความทุกข์ยาก
ของคนทั้งแผ่นดินได้ รัฐบาลควรตั้งคณะทำงานยุทธศาสตร์
ปรับการศึกษาเพื่อแก้ความทุกข์ยากของคนทั้งแผ่นดิน มี
สำนักงานที่เป็นอิสระ แต่รัฐบาลสนับสนุนทางนโยบายและ
ทางงบประมาณ โดยทำงานเชื่อมโยงกับ สกว. ดังจะได้กล่าว
ในข้อที่ (๘) ต่อไป

(๖) ปฏิรูปกฎหมายเพื่อคนจน

กฎหมายไทยเป็นโครงสร้างที่รุนแรงและมีอคติต่อ
คนจน ทำให้คนไทยอับจน และไม่หายจน จำเป็นต้องทบทวน

กฎหมายทั้งระบบว่ามีอคติต่อคนจนอย่างไรบ้าง และจัดการ
ปฏิรูปเสีย

การนี้ทำได้ยากต้องการทั้งความเข้มแข็งทางการเมือง
วิจัย ความเข้มแข็งของกระบวนการทางสังคม และความเอา
จริงของนายกรัฐมนตรี

แต่ถ้าจะเอาชนะความยากจนก็ต้องปฏิรูปกฎหมาย
เพื่อคนจนให้ได้ ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีอาจมอบให้ สกว. เป็น
เจ้าภาพในเรื่องนี้

(๗) ศาสนธรรมกับการแก้ความยากจน

วิกฤตการณ์ของมนุษย์ในปัจจุบันเกิดจากการ
ทอดทิ้งศาสนาธรรม หันไปสนใจเฉพาะวัตถุธรรม อันขับเคลื่อน
ด้วยโลกจิตเสรี จึงทำให้ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย และ
ระหว่างประเทศจนกับประเทศรวย ห่างมากขึ้นทุกที เกิด
ความเครียด ความรุนแรง และวิกฤตการณ์ต่างๆ

มนุษยชาติจะอยู่รอดได้ต้องหันมาศึกษา(ปฏิบัติ)
ศาสนาธรรมให้มากขึ้น

ควรส่งเสริมการศึกษาศาสนาธรรม โดยมีการศึกษา

๗
ยุทธศาสตร์
สนับสนุน ๘
ประการ

วิจัยว่า ขณะนี้มีการศึกษาสาสนกรรมหรือพัฒนาการทางจิต
วิญญาณ ในรูปใด ๆ บ้าง ที่ไหนอย่างไร อาจอยู่ในรูปต่างๆ เช่น
สุขภาพทางเลือก ซึ่งล้วนมีมิติแห่งพัฒนาการทางจิตวิญญาณ
นำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้รู้ทั่วกัน ทำให้เกิดการเชื่อม
โยงกันเป็นเครือข่าย ให้เครือข่ายการศึกษาปฏิบัติธรรมอัน
หลากหลายขยายตัวเพิ่มขึ้นและดีขึ้นเรื่อย ๆ

ชุมชนเข้มแข็งล้วนมีมิติทางศาสนาทั้งสิ้น

ถ้าประเทศมีจิตสำนึกทางศาสนา ประเทศจะ
ร่มเย็นเป็นสุข พ้นจากความยากจน เป็นผู้นำของโลก

การสร้างจิตสำนึกทางศาสนา จึงเป็นวาระแห่งชาติ
ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งควรมียุทธศาสตร์ที่จะทำให้สำเร็จให้ได้

(๘) ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อเอาชนะ

ความยากจน

การวิจัยเพื่อให้รู้จริง รู้ลึก รู้ว่าทำอะไร รู้ว่าทำ
แล้วได้ผลหรือไม่อย่างไร และรู้ที่จะปรับการกระทำให้ได้ผลดี
ยิ่งขึ้นเรื่อยๆ คือ ระบบสมอง

ยุทธศาสตร์เอาชนะความยากจนต้องมีสมอง มิ

ฉะนั้นจะไม่สำเร็จ

กุญแจของเรื่องนี้อยู่ที่ความสามารถใน “การจัดการความรู้เพื่อการพัฒนา” หน่วยงานส่วนใหญ่ เช่น กระทรวง ทบวง กรม มหาวิทยาลัย องค์กรพัฒนาเอกชน ขาดความสามารถในการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนา

เรื่องนี้นายกรัฐมนตรีควรจัดงบประมาณอุดหนุนจำนวนมากเพิ่มให้ สกว. ให้รับผิดชอบบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อเอาชนะความยากจน

นี่คือ ยุทธศาสตร์สนับสนุน ๘ ประการ เพื่อเอาชนะความยากจน

๗

ยุทธศาสตร์
สนับสนุน ๘
ประการ

๘

การจัดองค์กร
บริหารยุทธศาสตร์
เอาชนะ
ความยากจน

ความเข้าใจยุทธศาสตร์และการบริหารยุทธศาสตร์เป็น
ปัจจัยของการเอาชนะ จึงควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ ควร
มีการจัดองค์กรบริหารยุทธศาสตร์ศาสตร์ดังนี้

(๑) คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

เพื่อเอาชนะความยากจน

มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีกรรมการที่
สะท้อนความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ ด้วยการกลั่นกรองและ
วิจารณ์อย่างดี

(๒) สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการ

ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเอาชนะความยากจน

เรื่องนี้ก็เป็นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) อย่างเคย แต่ สศช. ควร
ปรับตัวให้สามารถรับผิดชอบในความสำเร็จของยุทธ ศาสตร์
นี้ได้

ที่แล้วมารัฐบาลทุกรัฐบาลมีคณะกรรมการแก้ความ
ยากจนในชื่อต่างๆ อันมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานและมี สศช.

เป็นเลขานุการ แต่ทำไม่สำเร็จ

เพราะเป็นการทำงานตามรูปแบบ ทางราชการ ไม่เข้าใจความซับซ้อนของปัญหาความยากจนอย่าง ครบถ้วน ไม่มียุทธศาสตร์ที่เหมาะสม ทุกคนมีงานอื่นเต็มมือ ไม่มีคนที่เข้าใจพอและทำงานเต็มเวลาด้วยความมุ่งมั่น

ฉะนั้น คราวนี้ นอกจากองค์กร ๑ และ ๒ อย่างเคย ดังกล่าวข้างต้น ควรมีองค์กรชนิดใหม่เพิ่มเติมอีก ๓ องค์กร คือ ๓ - ๕ ทั้ง ๓ องค์กร เป็นองค์กรอิสระที่รัฐบาลสนับสนุนทางนโยบายและงบประมาณ เพื่อความคล่องตัวและประสิทธิภาพ โดยมีผู้รับผิดชอบทำงานเต็มเวลาและเกินเวลา คือ

(๓) สถาบันยุทธศาสตร์แก้ปัญหาความยากจน

ควรมีสถาบันยุทธศาสตร์แก้ปัญหาความยากจน เป็นองค์กรอิสระที่รัฐบาลสนับสนุนทางนโยบายและงบประมาณ สามารถทำงานได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว ในการนำบุคคลที่มีความเหมาะสม ทั้งจากภาครัฐและเอกชน เข้ามาทำงานเชิงยุทธศาสตร์ ประสานงานให้เกิดความเข้าใจและปฏิบัติตามยุทธศาสตร์เอาชนะความยากจน

(๔)สถาบันยุทธศาสตร์และนโยบายชาติ

ควรมีสถาบันยุทธศาสตร์และนโยบายชาติ เป็นองค์กรอิสระที่รัฐบาลสนับสนุนทางนโยบายและงบประมาณ เพื่อทำงานตามยุทธศาสตร์หลักข้อ ๔ คือ ยุทธศาสตร์รักษาคุณภาพของประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อลดหรือยุติการเสียเปรียบต่างชาติ โดยวางสถานะประเทศไทยอย่างเหมาะสม และสร้างสรรค์ในกระแสโลก

(๕)กองทุนนวัตกรรมทางสังคม

ท่ามกลางแรงกระแทกของปัญหาต่างๆ อันซับซ้อนอันยากต่อความเข้าใจและแก้ไข สมรรถนะของสังคมไทยในการเผชิญปัญหามีอยู่อย่างจำกัด ขาดพลังทางสังคมและทางปัญญา เพราะถูกกักขังอยู่ในโครงสร้างอำนาจ ทั้งทางวิธีคิดและรูปแบบทางราชการ มี “ความซึมเซาทางสังคมและทางปัญญา” แม้ในมหาวิทยาลัยซึ่งควรเป็นสถาบันทางสติปัญญาของประเทศ

ควรมีการตั้งกองทุนนวัตกรรมทางสังคม เป็นกองทุนของรัฐที่เป็นอิสระเป็นเครื่องมือ “เปิดพื้นที่ทางสังคม

๘
การจัดองค์กร
บริหาร
ยุทธศาสตร์
เอาชนะความ
ยากจน

และทางปัญญา” อย่างกว้างขวาง โดยสนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ๆ โดยบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร การวิจัย สร้างความรู้ใหม่ๆ นวัตกรรม การฝึกอบรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ การสร้างเครือข่ายระหว่างงานนวัตกรรม ให้มีกลุ่มที่ทำงานสร้างสรรค์ใหม่ๆ หรือนวัตกรรมทางสังคม เป็นแสนๆ หรือล้านกลุ่มทั่วประเทศ จะทำให้สังคมไทยหลุดจาก “ความซึมเซาทางสังคมและทางปัญญา” เป็นสังคมพลະหรือสังคมที่มีพลังทั้งทางสังคมและทางปัญญา สามารถเผชิญและแก้ปัญหาต่างๆ รวมทั้งความยากจน สามารถรักษาคุณภาพของตนเองได้ท่ามกลางกระแสโลกอันรุนแรง

ทั้ง ๕ ประการนี้ เป็นองค์กรที่ทำงานในการบริหารยุทธศาสตร์เอาชนะความยากจน ที่ประสานสัมพันธ์กัน

๕

กระบวนการ
ทางสังคม
เพื่อเอาชนะ
ความยากจน

ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเอาชนะความยากจนที่กล่าวมาเป็นเรื่องยากที่จะทำให้สำเร็จ ถ้าปราศจากพลังทางสังคมเข้ามามีส่วนร่วมและกำกับดูแล ถึงจะมีความยากและมีปัญหาเท่าใดๆ ถ้ามีกระบวนการทางสาธารณะเข้ามากำกับดูแล ก็จะทำให้เกิดความเข้ารูปเข้ารอยและลงตัวได้ ทำนองเดียวกับกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐

สถาบันยุทธศาสตร์แก้ปัญหาความยากจน ที่กล่าวถึงในตอน ๘ ข้างต้น ควรส่งเสริมให้เกิดกระบวนการทางสังคมเพื่อเอาชนะความยากจน เช่น โดย

๑. การสื่อสาร

การสื่อสารทั้งโดยทางเอกสาร วิทยู โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ให้เกิดความมุ่งมั่นร่วมกันที่จะเอาชนะความยากจนเข้าใจยุทธศาสตร์ เอาใจช่วย สนใจติดตาม

ศิลปินร่วมสร้างสัญลักษณ์ เช่น เพลง กวี นิพนธ์ หมอลำ หนังตะลุง จิตรกรรม ประติมากรรม ที่กระตุ้นจิตสำนึกสาธารณะอย่างกว้างขวาง

ยุทธศาสตร์การสื่อสารจึงควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ

๒. ประชาคมจังหวัด

ทุกจังหวัดควรจะมีการรวมตัวของฝ่ายต่างๆ ซึ่งรวมทั้งคนเก่าคนแก่ของจังหวัดที่คนในจังหวัดภูมิใจ ก่อตัวกัน (ไม่ใช่โดยคำสั่งแต่งตั้ง) เป็นประชาคมจังหวัด เป็นเวทีระดมความคิดสร้างวิสัยทัศน์การพัฒนาของจังหวัด มีส่วนร่วมสร้างยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจน และติดตามการทำงานตามยุทธศาสตร์

๓. การประชุมภาคีแก้ปัญหาความยากจน

องค์กรที่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความยากจนจะมีหลากหลาย ควรมีการประชุมภาคีแก้ปัญหาความยากจนอย่างสม่ำเสมอ เช่น ทุกเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสานงานในการปฏิบัติ

๔. สมัชชาแก้ปัญหาความยากจน

ควรมีการประชุมระดับชาติ ระดับภาค ระดับจังหวัด หรือว่าด้วยเรื่องเฉพาะ สมัชชาต่างจากการประชุมภาคีที่กล่าวถึงในข้อ ๓ คือ จัดให้ห่างกว่า เช่น ปีละครั้ง และจะเน้นหนัก

๕
กระบวนการ
ทางสังคมเพื่อ
เอาชนะความ
ยากจน

ไปในทางเสนอแนะทางนโยบายและกำกับติดตามการทำงาน
ตามยุทธศาสตร์

ควรมีคณะบุคคลทำงานเต็มเวลาในเรื่องกระบวนการ
ทางสังคมเพื่อเอาชนะความยากจน

เมื่อเคลื่อนไหวกันไปปรึกษาหารือกันไป พบว่ามีวิธีอื่น
ใดที่ควรทำอีกในการเคลื่อนไหวสังคม ก็ทำเพิ่มเติมขึ้น

ต้องไม่ลืมเป็นอันขาดว่า ถ้าสังคมเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้
การเคลื่อนไหวเอาชนะความยากจนเป็นกระบวนการสาธารณะ
จะทำให้กระบวนการทั้งหมดคึกคักเอาจริงเอจัง เข้ารูปเข้ารอย
และมีผลสัมฤทธิ์ได้

๑๐

คำฝากฝัง
กับเพื่อนคนไทย

ผมเกิดมาท่ามกลางคนจน เห็นชีวิตคนจนมานาน คนจนไม่ใช่คนเลว แต่ความยากจนเป็นทุกขภาวะอย่างยิ่งในสังคม และเชื่อมโยงกับปัญหาอื่นๆ ในสังคม

ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างอันซับซ้อน ซับซ้อนเสียจนไม่ค่อยมีคนเข้าใจ จึงแก้ปัญหามิได้ และเกือบไม่มีประเทศใดแก้ปัญหความยากจนได้

นอกจากปัญหาโครงสร้างภายในประเทศแล้ว ยังมีการรุกรานทางเศรษฐกิจเข้ามาจากต่างประเทศ ซึ่งพยายามยึดครองทางการเงิน อุตสาหกรรม การค้าปลีก และกำลังรุกเข้าสู่ฐานทรัพยากรอันจะทำให้เราเสียอธิปไตยทางเศรษฐกิจ ทำให้คนไทยไม่สามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้

คนไทยต้องรวมใจกันต่อสู้ แต่จะใช้อารมณ์อย่างเดียวจะแก้ปัญหามิได้ เพราะปัญหาซับซ้อนยิ่งนัก ต้องมีกระบวนการทางปัญญาอย่างเข้มข้น ที่จะเข้าใจความซับซ้อนของปัญหาความยากจน กำหนดยุทธศาสตร์ที่จะเอาชนะ มีการจัดองค์กรและการบริหารยุทธศาสตร์ที่ดีที่จะเอาชนะความยากจนให้ได้

เพื่อนคนไทยครับ ถ้าเราเอาชนะความยากจนได้จะแก้

ปัญหาอื่นๆ พร้อมกันไปเกือบทุกอย่าง ไม่ว่าจะยากลำบาก
เพียงใด

ขอให้คนไทยฟันฝ่าร่วมกันที่จะทำสงครามเอาชนะ
ความยากจนให้ได้ อย่าทะเลาะกันจนเสียการ

ถ้าพณีกกำลังรวมตัวร่วมคิดร่วมทำกันให้เต็มแผ่นดิน
แผ่นดินก็จะมีพลังที่จะเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง สร้างสรรค์
สังคมไทยที่ดีงามให้บังเกิดขึ้นในชั่วชีวิตของเรา

ขอให้เราตายด้วยความสงบใจว่า ได้ทดแทนคุณแผ่นดิน
แม่ ให้ลูกหลานของเราได้ภาคภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทย

ขอให้คนไทยมีความสุขสวัสดิ์

๑๐

คำฝากฝังกับ
เพื่อนคนไทย

